

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

Випуск 33, 2005. Наукові записки РДГУ.

7. Сидоренко В. Актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання в світлі реформування освіти в Україні // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004 – №2 – С.41-44
8. Сидоренко В. Нові орієнтири реформування трудового навчання в загальноосвітній школі // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003 – №1 – С.7-10
9. Сидоренко В. Перспективи галузі „Технологія” в загальноосвітніх навчальних закладах України // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – №4 – С.4-7
10. Концепции современного естествознания / Под ред. проф. С.И. Самыгина – Ростов-Д: Феникс, 2003. – 448 с.
11. Горелов А.А. Концепции современного естествознания. – М.: ООО „Издательство Астрель”, 2003. – 380 с.
12. Гайда Р. Фізика і філософія: чи потрібні вони одна одній? // Журнал фізичних досліджень. – 1997 – Т.1, №4 – С.477-489
13. Колупаєв Б., Бордюк М., Волошин О. Поєднання навчальної та науково-дослідної роботи студентів під час вивчення курсу „Фізика полімерів” // Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Випуск 15. ч.1 – Херсон: Айлант, 2000 – С.233-235
14. Колупаєв Б.С., Ліпатов Ю.С., Бордюк М.А., Дем’янюк Б.П. Вивчення полімерних матеріалів в загальноосвітній школі. – Рівне: РДПІ, 1993. – 92 с.

***Резюме.** Анализируются психологические и педагогические аспекты изучения как целостной дисциплины фундаментальной науки студентами специальности «Педагогика и методика среднего образования. Трудовое образование». Рассмотрены возможности введения в учебный процесс интегрированного курса фундаментальных дисциплин и математики.*

***Ключевые слова:** информационный этап, иерархия подсистем, синергетический подход, процессы дифференциации и интеграции.*

***The summary.** The psychological and pedagogical aspects of study are analyzed as unique discipline of fundamental science to the students of specialty “Pedagogic and method of secondary education. Labour studies”. Considered possibilities of introduction in the educational process of the integrated course of fundamental disciplines and mathematics.*

Одержано редакцією 19.10.2005.

УДК: 373.61

Т.П. ДЕМ’ЯНЕНКО

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОЦЕСІ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

***Резюме.** В статті розкриваються теоретичні підходи до змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в світлі реформування освіти та вимог дійсності.*

***Ключові слова:** підприємницька освіта, зміст освіти.*

В нових умовах господарювання всі громадяни України тією чи іншою мірою стають суб’єктами економічних відносин. Ринок потребує своєчасної підготовки підростаючого покоління до творчої праці, формування поглядів про необхідність формування готовності до нестандартних, незвичних методів вирішення проблеми та про необхідність більш конкретної освіти. Освіта завжди була одним із важливих факторів соціальних перетворень, а зміни в змісті шкільної освіти взагалі мають бути основним дієвим інструментом її реформування та приведення у відповідність з потребами сьогодення - формування суб’єктів ринкових відносин. Ця думка все частіше з’являється на сторінках освітянських часописів. Так, Леонід Шестаковський пише про те, що аналіз економічної ситуації в Україні з урахуванням світового досвіду засвідчує, що оздоровити економіку країни і відновити виробництво можна за рахунок збільшення кількості малих і середніх фірм, що вимагає переходу до нових методів і технологій навчання [10]. І. Петрицин і В. Леськів [4] також бачать необхідність у вивченні в школі основ підприємництва, яке, як свідчить світовий досвід, є базою національної економіки, а ефективна підприємницька освіта громадян – фундаментом економічного розвитку демократичного суспільства. Питання важливості змісту навчання та його тривалості у світлі реформ середньої школи розглядає у своїй статті „Перспективи успіху реформи середньої школи в Україні” К.Корсак [1]. Таким чином, актуальність підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності визначається станом суспільно – економічного розвитку країни, яка перебуває на шляху ринкових перетворень друге десятиліття поспіль.

Мета статті – розкриття теоретичних підходів до вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.

В наш час існує досить багатий зарубіжний та початковий вітчизняний досвід щодо підготовки молодого покоління до підприємницької діяльності. Підприємницькій освіті в провідних країнах Західної Європи, а також в Японії приділяється велика увага, і освіта в цих країнах належним чином відповідає запитам і проблемам суспільства, виконуючи завдання щодо ефективної підготовки населення до самостійної підприємницької діяльності, а, отже їх досвід заслуговує на увагу.

Питанню використання теорії і практики зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України присвятив свою монографію Романовський О.О., з якої ми дізнаємося, що вся освіта у цих країнах зорієнтована

на розвинення підприємницьких якостей у громадян, незалежно від обраної ними спеціальності чи професії, а підприємницький зміст – елемент підприємницької підготовки – присутній в усіх освітніх програмах (в усіх закладах освіти, в усіх дисциплінах і курсах) [6]. Досвід підготовки підростаючого покоління у могутніх підприємницьких державах, таких як США, Японія та деяких країнах Західної Європи є позитивним в тому плані, що в них досить давно існує підприємницький спосіб життя й панує загальногромадянський дух підприємництва, а перед освітою поставлені високі завдання щодо ефективної підготовки населення до самостійної підприємницької діяльності.

У США – країні підприємництва і підприємців – найбільше уваги в підприємницькій освіті приділяється навчанням навичкам підприємництва. У Німеччині навчальні заклади усіх рівнів пропонують навчальні програми з підприємництва, що виховують такі необхідні риси характеру і навички, як здатність розпочати власну справу, вміння працювати самостійно або в малому бізнесі, розвивають „підприємливість” як рису характеру, навчають розумно ризикувати, досягати накреслених результатів, вчать етиці й правилам бізнесу тощо [1, 90]. Вивчення основ підприємницької діяльності в Японії розглядається як необхідний фундамент для подальшої успішної самореалізації кожної особистості, як путівка в самостійне життя. В Франції та Італії підприємництву також починають навчати ще в школі, використовуючи кращі досягнення і зразки аналогічної освіти США та Японії. Науковці Великобританії, Німеччини, Японії і деяких інших економічно розвинутих країн разом з американськими фахівцями бізнесу створили найкращу в світі школу підприємницької діяльності, програми якої, форми і методи навчання використовуються у всьому світі.

Завдання вітчизняної освіти – врахувати кращий світовий досвід та вміло інтегрувати підприємницькі цінності як у сферу виховання, так і в сферу навчання молодого покоління, здатного підняти економічний стан і політичний престиж України на світовий рівень. Визначення змісту освіти завжди викликає труднощі, а змісту підприємницької освіти для підростаючого покоління тим паче, тому що в процесі навчання проходить не лише передача знань та вмінь, але й вплив на інтереси, риси характеру, установки та позиції особистості. Зважаючи на потребу суспільства у вихованні нового працівника, здатного не лише створити собі робоче місце, а й діяти відповідно до існуючих та виникаючих потреб, зміст трудового навчання старших школярів потрібно підбирати виходячи з парадигми суспільної значимості підприємницької діяльності.

На даний час зміст підготовки до підприємницької діяльності на уроках трудового навчання визначається новою програмою трудового навчання для 5-9 класів [9], яка передбачає ознайомлення учнів з технологією, як перетворюючою діяльністю, зокрема ставить завдання: виховання активної життєвої позиції, адаптивності, готовності до безперервної професійної освіти, конкурентної боротьби на ринку праці, потреби активно включатися в систему нових економічних відносин, в підприємницьку діяльність. Трудове навчання – складова державного компоненту навчальних планів шкіл усіх типів, загальноосвітній предмет, який складає основу предметного наповнення освітньої галузі „Технологія”. Вона спрямована на формування в учнів певної системи творчо-інтелектуальних і предметно-перетворювальних знань і вмінь через знайомство учнів з двома із чотирьох основних видів діяльності людини: навчанням та працею. Праця як вид діяльності спрямовується на освоєння і перетворення природних і суспільних сил з метою задоволення потреб, у результаті чого створюються матеріальні і духовні цінності, формується сама людина. Навчання як обумовлений історією вид діяльності, задовольняє потреби суспільства в освічених людях, у розвитку їхньої свідомості, а зміст освіти – найголовніша складова процесу навчання, який вдосконалюється в залежності від об’єктивних тенденцій розвитку освіти.

На сучасному етапі свого розвитку освіта ставить вимоги до змісту, який не повинен обмежуватися наведеним у програмі переліком знань і вмінь. До нього на рівних правах мають входити й інші, не менш важливі компоненти – інтелектуальні вміння, досвід творчої діяльності, система моральних цінностей, що визначає поведінку людини в різноманітних життєвих ситуаціях. Перш за все потрібно вчити учнів методам генерації та пошуку підприємницьких ідей, добору критеріїв для їх оцінювання. Є всі підстави вважати, що для такої інтелектуальної роботи у учнів старших класів достатньо особистісного та соціокультурного досвіду для його реалізації та розвитку. Про важливість надання учням комунікативно – управлінських знань, необхідних у вік інформаційних технологій говориться у статті В.Сидоренка та О.Калігаєвої: „...розвиток комунікативних навичок Національна комісія США з реформ середньої школи ще у 1973 році поставила на перше місце серед тринадцяти найважливіших завдань освіти, у відповідності з чим трансформувались всі засоби педагогічного впливу: структура і зміст програм, форми занять, характер взаємовідносин вчителя з учнями” [8, 8].

Підготовка підростаючого покоління до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання передбачає виокремлення ряду основних компонентів змісту освіти:

- ціннісного, який визначає основні цінності та ідеї демократичного суспільства;
- обистісно-зорієнтованого, за якого у центрі навчально-виховного процесу стоять інтереси особи, враховуються вікові особливості учнів, взаємозв’язок змісту даної освіти з контекстом усього навчально-виховного процесу;
- діяльнісного, який визначає спрямування змісту освіти на формування у особистості уявлень і умінь, що сприятимуть соціальній активності та діяльності в суспільстві;
- поведінкового, який визначає результати діяльності, інтенсивність та спосіб виконання дій.

Таким чином, зміст підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності характеризується комплексом інтегрованих знань, на основі яких у учнів формуються певні уявлення, вміння, навички щодо функціонування підприємця в правовому, економічному та соціальному просторі. Він охоплює:

- знання про загальнолюдські, національні цінності, сутність підприємництва, його функції та особливості як виду людської діяльності;
- знання про передумови розвитку та рушійні сили підприємництва;
- правові знання з організації, функціонування та припинення підприємницької діяльності, організаційно – правових форм підприємств;
- соціально-економічні знання про ринкові відносини, конкурентну боротьбу, витрати виробництва та їх облік, поняття про ризики та соціальну відповідальність бізнесу, сутність та види маркетингової діяльності;
- комунікативно – управлінські знання.

Враховуючи діяльнісний підхід до формування змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання, профіль " Основи підприємницької діяльності" повинен бути спрямований на здобуття учнями основних умінь:

- орієнтуватися в правових аспектах використання наявних ресурсів та організації власного бізнесу;
- використовувати право на працю;
- усвідомлювати закономірності сучасного економічного та соціального розвитку України;
- розуміти ринкові механізми функціонування національної економіки;

ставлень:

- активність, відкритість, адаптивність; повага до іншого та його прав; толерантність; повага до національних культурних цінностей, культурних і соціальних розбіжностей; готовність до сприйняття нового; готовність до співпраці та чесної конкурентної боротьби на ринку праці; відповідальність за свої дії;
- загально життєвих компетентностей, що вважаються необхідними для кожного підприємця;
- самостійність - здатність приймати необхідні рішення та відповідати за них, вміти жити та діяти за обмеженості ресурсів, забезпечуючи себе робочим місцем та прибутком;
- мобільність - вміння пристосовуватись до ситуації; обирати та змінювати напрямки діяльності, спілкуватись та взаємодіяти з іншими, враховувати їх потреби, культуру, самобутність, коректно розв'язувати конфлікти;
- професійна підготовленість - прагнення до професійної досконалості, здатність до навчання протягом усього життя, вміння отримувати необхідну інформацію, вміння працювати в команді.

Враховуючи позитивний досвід вітчизняних та зарубіжних фахівців у підприємницькій освіті, доцільно в загальноосвітній школі при вивченні основ підприємницької діяльності використати інтегрований підхід, який є найадекватнішим, не вимагає додаткового навчального часу та створює умови для педагогічної творчості.

Оскільки підприємницькі компетентності учнів, що покладені в основу програми Трудового навчання для 5-9 класів є підґрунтям їх подальшого самостійного життя в ринкових умовах, запровадження профілю "Основи підприємницької діяльності" розширює можливості для реалізації таких понять як "адаптація до нових соціальних умов", "самореалізація", вміння навчатись впродовж життя.

Підсумовуючи сказане, можна окреслити шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання :

1. У зв'язку з актуальністю питання про необхідність вдосконалення змісту шкільної освіти відповідно до вимог часу, нових освітніх стандартів та враховуючи дедалі більш жорсткі вимоги ринку праці, нагальною стає проблема формування активного життєвого самовизначення сучасної молоді людини, її здатності до побудови власної життєвої траєкторії. Для реалізації цього завдання необхідно:
  - озброїти вчителів технологією створення умов для розвитку в особистості ціннісних орієнтацій та вмінь, необхідних для життєдіяльності у сучасному суспільстві;
  - широко впроваджувати нові інтерактивні форми навчання, інформаційні та комунікативні технології.
2. Формування активної життєвої позиції молоді у поєднанні з розумінням важливості набуття та поєднання трудових знань, вмінь та навичок з підприємницькими знаннями, вміннями та навичками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корсак К. Перспективи успіху середньої школи в Україні // Освіта і управління. – 2000 (2001). – №1-2. – С. 7-16.
2. Митник О. Становлення продуктивного характеру особистості молодшого школяра в процесі навчання. // Початкова школа. – 1999. – №7. – С.19-21.
3. Морев О. Формування загально трудових умінь у різних дидактичних системах трудового навчання. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №5. – С.2-4.
4. Петрицин І., Леськів В. Шляхи реалізації освітньої галузі „Технологія”.// Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №4. – С.5-7.
5. Порох Л. Крок до інновацій: шляхи інноваційних перетворень в закладах освіти. // Рідна школа. – 2001. – №7. – С. 10-13.
6. Романовський О.О. Теорія і практика зарубіжного досвіду в підприємницькій освіті України: Монографія. – Київ: Деміур, 2002. – 400 с.
7. Сидоренко В. Актуальні проблеми підготовки вчителів трудового навчання в світлі реформування освіти в Україні. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №2. – С. 41-44.
8. Сидоренко В., Калігаєва О. Політехнічна освіта: сучасне бачення проблеми. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2005. – №2. – С.4-8.

9. Трудове навчання. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів: 5 – 9 класи. – К.: МОНУ, ВТФ „Перун”, 2005. – С. 3-207.
10. Шестаковський Л. МНВК – дієвий засіб упровадження концепції профільного навчання в старшій школі // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №2. – С. 14-15.

Резюме. В статті розкриваються теоретичні підходи к содержанию подготовки молодого поколения к предпринимательской деятельности в контексте реформирования образования и требований действительности.

Ключевые слова: предпринимательское образование, содержание образования.

The summary. The article is devoted theoretical approaches to the maintenance of preparation of young general to enterprise activity in context reformation of education and requirements of reality.

Key words: enterprise education, maintenance of preparation.

Одержано редакцією 11.11.2005.

УДК: 373.6:744.9

В.В. ПШЕНИЧНИЙ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ РОЗРОБІ КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ЗА МОНОПРОЕКЦІЄЮ

Резюме. У статті розглядаються теоретичні положення метизації монопроекції на основі проєктивної геометрії, що дає можливість виконувати прямокутні проєкції об'єкта за його центральною монопроекцією.

Ключові слова: абсолютна полярність, моно проєкція, зображення безмежно-віддаленої прямої, площини, головна точка картини, головна віддаль.

Розробка конструкторської документації за монопроекцією пов'язана з визначенням абсолютної полярності. Абсолютна полярність визначається як відповідність прямій площині, точка прямій. При цьому ставиться умова, щоб пряма була розміщена під прямим кутом до площини. Головне значення при цьому мають три взаємо-перпендикулярні виміри зображуваного предмета: довжина, ширина, висота. Якщо розмістити зображувальний предмет так, щоб його довжина була паралельна осі проєкцій, ширина паралельна горизонтальній площині проєкцій, а висота – вертикальній, то дві проєкції на горизонтальній і вертикальній площинах будуть являтися головними розмірами [1]. Три головні виміри предмета будуть паралельні осям прямокутній системі координат. Координатні вісі розміщені під прямим кутом до координатних площин. Отримуємо відповідність – кожній координатній вісі відповідає координатна площина. На кресленні, як в центральній проєкції так і в аксонометрії такою прямою являється зображення безмежно-віддаленої прямої площині, в даному випадку координатна площина, а точка – зображенням безмежно-віддаленої точки прямій (координатної вісі). Така відповідність точки прямій відноситься до абсолютної полярності. Абсолютна полярність визначається, якщо монопроекцією являється предмет, у якого ребра і грані розміщені між собою під прямим кутом.

Визначення абсолютної полярності по центральній монопроекції необхідно для рішення метричних задач. Фотознімок являється центральною проєкцією. У фотознімку головна точка картини – точка перетину головної оптичної вісі об'єктива з фотопластинкою. Головна віддаль картини – фокусна величина, що вказана на оправі об'єктива. Якщо нам відомо ці величини то можна по центральній монопроекції (фотознімку) визначити форму і розміри об'єкта. У більшості фотознімків фокусна величина і головна точка картини не відома, так як фотознімки отримують при допомозі фотозбільшувача. У таких випадках потрібно визначити названі метричні параметри по фотознімку об'єкта і установити абсолютну полярність, якщо у об'єкта грані і ребра розміщені не під прямим кутом. Визначення головної віддалі і головної точки картини по відомим геометричним фігурам, що вказані на фотознімку являється необхідною умовою для реконструкції фотознімка.

Реконструкція фотознімка пов'язана з виконанням різних геометричних побудов і визначенням відповідності прямій площині, точці прямій. Для визначення відповідності використовуються ребра об'єкта, що розміщені між собою паралельно. Продовжив зображені ребра до взаємного перетину отримуємо точку сходу паралельних прямих, з'єднавши їх відрізком прямої отримуємо зображення безмежно-віддаленої прямої площини і точки сходу-зображення безмежно-віддалених прямих. Якщо точки сходу прямих являються прямими, що розміщені між собою в просторі під прямим кутом, то маємо абсолютну полярність.

Геометричним місцем точок, із яких відрізок – зображення безмежно-віддаленої прямої площини – бачимо під прямим кутом, являється коло, а відрізком буде діаметр кола. Люба точка, взята на дузі кола може служити геометричним місцем точок із яких бачимо відрізок. Для визначення совміщеного положення центра проєкції потрібно отримати зображення відрізка, точки сходу взаємо-перпендикулярних прямих. Приймаємо відрізок за діаметр і креслимо коло, що служить геометричним місцем точок, із яких бачимо відрізок під прямим кутом. Два кола, перетинаючись, визначають совміщене положення центра проєкції. Головна віддаль-довжина перпендикулярна, проведеного із совміщеного положення центра проєкції прямої-зображенням безмежно-віддаленої прямої площини. Визначенням елементів апарата центрального проєкціювання названими геометричними побудовами можливо, якщо маємо зображення об'єкта на вертикальній картині. У загальному

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмій в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М., Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фещук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білинська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині ХVІ – ХVІІІ століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20